

příloha

2

o

ústřední dům
lidové
umělecké
tvořivosti

Praha 1969

Textová příloha DIVADELNÍ VÝCHOVY č. 2

P R Ó Z Y

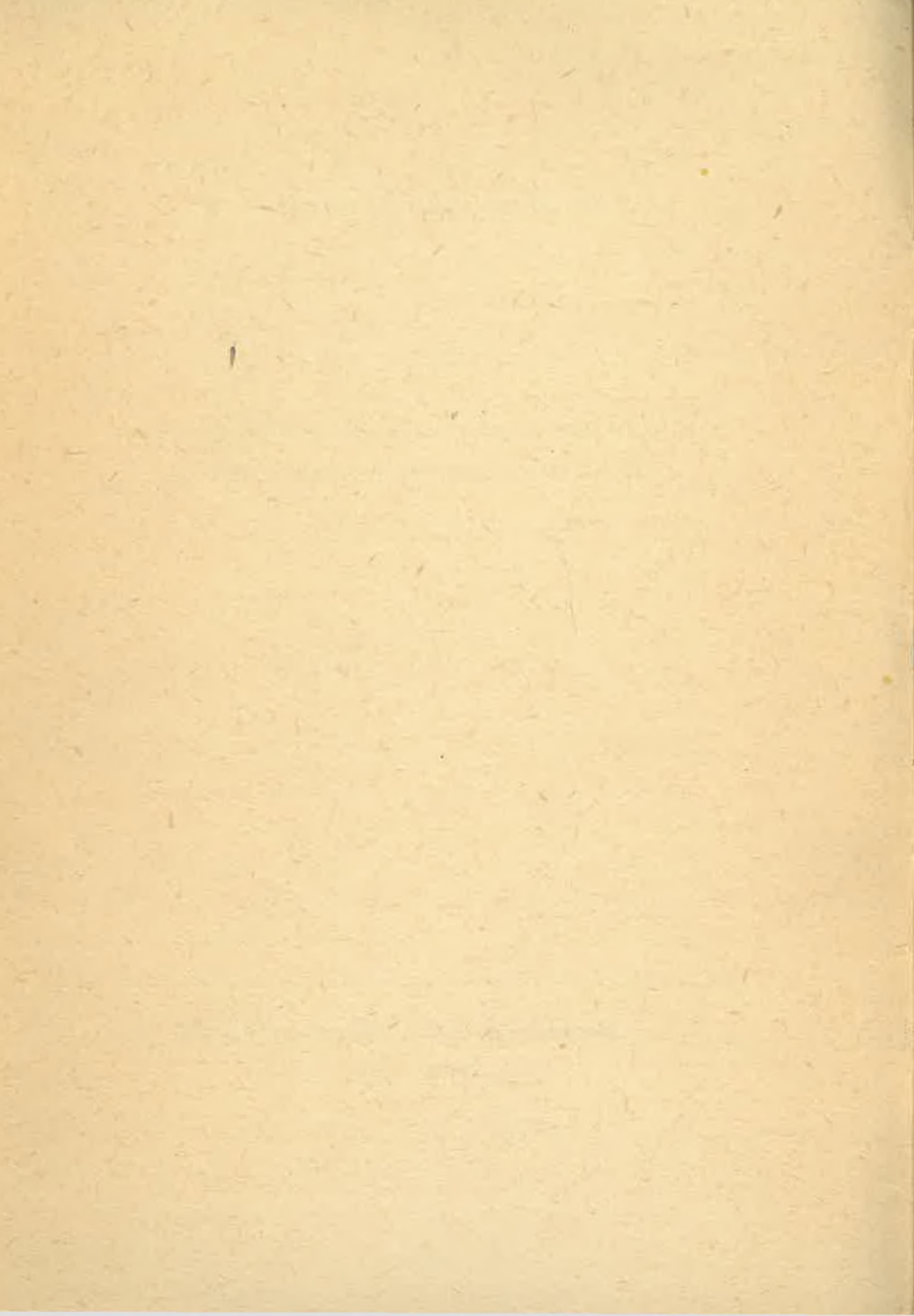
Ze studijních textů literárně dramatického oddělení

LŠU v Jablonci nad Nisou vybrala a upravila

Jana V o b r u b o v á

Ústřední dům lidové umělecké tvořivosti

Praha 1969

Zdeněk ADLA

O LÍNÉM KLUKOVÍ

Úprava pro 5 dětí. Děti stojí vedle sebe v mírném polokruhu.

- D 1 Byl jeden kluk a ten byl strašně líný. Jednou ho poslala maminka s bandaskou pro mléko, ale ten kluk tam nešel.
- D 2 Poslal za sebe pejška. Jenže ten pejsek byl stejně líný, a tak poslal za sebe kočičku.
- D 1 Kočička šla, ale po cestě polovinu mléka vypila.
- CH 1 Proč neseš tak málo ?
- D 2 zavrčel na ni pes.
- D 3 Kočkám víc nedávají, aby nemohly cestou upíjet,
- D 2 řekla kočička.
- CH 1 Dobrá výmluva,
- D 1 pomyslí si pejsek a taky se pořádně napil.
- D 2 Potom odevzdal bandasku klukovi.
- CH 2 Proč neseš tak málo ?
- D 1 zeptal se líný kluk.
- CH 1 Pejškům víc nedávají, aby nemohli po cestě upíjet,
- D 2 odpověděl pejsek.
- D 1 Kluk se neodvážil přinést mamince takovou trošku mléka a tak se pro nové musel vypravit sám.

Zdeněk ADLA

K Ů Ň

Byl jeden velmi pěkný kůň, kterému lidé tuze ochotně podávali kostky cukru, se zálibou se za ním ohlíželi a říkali: To je krásný koník. Tenhle kůň jednou zatoužil vypadat jako člověk. Koupil si tedy klobouk a pyšně kráčel ulicí. Kup si ještě kalhoty, poradila mu kráva. Kůň ji poslechl, natáhl si kalhoty a vykračoval si ještě pyšněji. Kup si také frak, poradil mu pes, budeš úplně jako člověk. Kůň si tedy koupil ještě frak, myslel si, že už vypadá úplně jako člověk, a pyšně si vyšel mezi lidi.

Fujtajkl ! To je ale šeredný člověk, říkali o něm na potkání. Tak ohavného chlapa jsme v životě neviděli.

Kůň to zaslechl, zastyděl se a honem utíkal shodit klobouk, kalhoty i frak. Už je zas pěkným koněm, lidé mu ochotně podávají kostky cukru a se zalíbením se za ním ohlížejí a říkají: To je pěkný koník !

Zdeněk ADLA

ZAJÍC A JEZEVEC

Dramatizace pro 3 děti. D 1 - vypravěčka, strážník, nadstrážník

D 2 - jezevec

CH - zajíc

V levé polovině jeviště stojí čelem do hlediště dvě židle těsně vedle sebe jako sedátka v autu. Na židli blíž do středu jeviště sedí chlapec - Zajíc. V portále vedle sedátka je připravena D 2 - Jezevec. Na pravou polovinu přichází směrem do středu D 1.

D 1 vypráví do hlediště : Jel zajíc autem do města.

Otočí hlavu směrem

k židli :

U lesa ho zastavil jezevec.

D 2 vyskočí z portálu,
zastaví se u auta,
dívá se dovnitř: Buď tak hodný, zajíci, svez mě
kus cesty,
D 1 poprosil jezevec.
CH nabízí gestem místo
k sezení: Beze všeho,
D 1 řekl zajíc, ochotně jezevci otev-
řel dvířka a jeli.
D 2 si během textu D 1
usedla vedle Ch. Dívá
se před sebe a přemýšlí.
D 1 Cestou řekl jezevec:
D 2 podívá se na Ch: Poslyš, zajíci, když máš rychlé
auto, nepotřebuješ rychlé nohy.
Vyměň si je se mnou.
CH podívá se na D 2, zauvažuje,
rozhodne se: Máš pravdu, jezevče, mám rychlé
auto, k čemu mi rychlé nohy. Vy-
měňme si je.
D 2 a Ch se opět dívají
před sebe.
D 1 Vyměnili si nohy a po chvíli zajíc
pravil:
CH s pohledem na D 2: K mým rychlým dlouhým nohám patří
i dlouhé uši, jezevče. Vyměňme
si je.
D 2 pohybem hlavy naznačí
souhlas.

D 1	Jezevec souhlasil, vyměnili si i uši a jeli dál. Za chvíli řekl jezevec:
D 2 s novým nápadem pohled na Ch:	Víš co, zajíci. Vyměňme si i kožichy.
CH kývne:	Dobrá,
D 2 zatváří se spokojeně.	
D 1:	řekl zajíc a ochotně si vyměnil s jezevcem kožich. A jeli dál, až přijeli do vsi.
S důrazem	Tam je pojednou zastavil strážník a stroze pravil.
Úředně - v roli strážníka:	Kontrola řidičských průkazů.
Odvrátí se od nich, frontálně do hlediště, vypráví:	Zajíc, který teď vypadal úplně jako jezevec, sáhl do tašky pro řidičský průkaz a podal jej strážníkovi.
Otočí se k D 2 a CH:	Strážník nahlédl do průkazu a zamračil se.
Opět jako strážník:	Jak to, že se vydáváte za zajíce, když jste jezevec ?
Ch brání se:	Já nejsem jezevec, ale zajíc, mám jen jezevčí nohy, jezevčí uši a jezevčí kožich.
D 1 jako strážník:	Já přece znám zajíce !
Ukáže na Ch:	Vy jste jezevec
ukáže na D 2	a ten co sedí vedle vás, je zajíc.

D 2 nadskočí na židli: Nikoli, já jsem jezevec, mám jen zaječí nohy, zaječí uši a zaječí kožich.

D 1 ji zakřikne: Na mne si nepřijdete.

Ukáže na Ch: Vy se přiznejte, že jste jezevec,

ukáže na D 2: a vy se přiznejte, že jste zajíc.

Ch vyskočí ze židle: Já jsem zajíc !

D 2 totéž: Já jsem jezevec !

Oba se ho snaží přesvědčit:

D 1 je okřikne: Dost. Oba půjdete se mnou na strážnici,

výhrůzně: pan nadstrážník vám ukáže, kdo z vás je zajíc a kdo jezevec.

D 2 a Ch stojí bojácně těsně vedle sebe.

D 1 se otočí frontálně do hlediště.

Vypráví: Zajíc a jezevec byli předvedeni nadstrážníkovi.

Napřímí se do pozoru: Poslušně hlásím, že tenhle jezevec se vydává za zajíce

podívá se na Ch, přejde pohledem na D 2: a tenhle zajíc za jezevce.

D 2 a Ch se tváří zkroušeně.

D 1 se otočí k nim. Založí ruce před sebe, prohlíží je zвыsoka, rozesměje se.

V roli nadstrážníka: Cha, cha, cha, to se vám povedlo, vy kujóni.

Popojde k D 2: Vy jste zajíc, cha, cha, cha.

Popojde k Ch: A vy jezevec, cha, cha, cha !

Směje se jim do obličeje: Takového apríla jsem ještě neza-
žil. To se vám povedlo.

Pouští v legraci hrůzu: Koukejte mazat, kujóni.

D 2 a Ch se na sebe podívají,
opěhnou židle, zastaví se
před nimi, rychle nasednou.

D 1 je sleduje, když nasednou,
otočí se frontálně: Zajíc a jezevec uháněli k autu.

Ch se usměje, podívá se na

D 2: Máme štěstí, že je dnes apríl,

D 2 se rovněž usměje,
souhlasí.

D 1 uzavře: řekl zajíc.

Miloš MACOUREK

O KATEŘINCE A TLUSTÉM ČERVENÉM SVETRU

Úprava pro 4 dívky. Dívky stojí vedle sebe v řadě, mezi sebou
mírné rozestupy. Hlavní zřetel na slovní a mimické vyjádření.
Staticky.

D 1 Byla jedna malá holčička, jmenovala se Kateřinka,
a ta dostala k vánocům krásný červený svetr, ale
nechtěla ho nosit, ani když byl ten největší mráz.

D 3 otočí hlavu k D 4, vyčítavě:
Pročpak si nevezmeš ten červený svetr, Kateřinko ?

D 1 ptala se jí maminka a Kateřinka řekla:

D 4 podívá se na D 3, pohodí hlavou:
Nechci ho, protože kouše.

D 3 mírně, udiveně: - 6 -

-
- D 1 To snad není možné,
řekla maminka a šla a otevřela skříň, ale
svetr udělal
- D 2 prudký obrat hlavou a naznačené kousnutí k D 3:
raf !
- D 1 a kousl ji do prstu.
- D 3 k D 2: Ale to se podívejme, ten svetr kouše jako
pejsek, až nebude mráz, dáme ho na dvůr
hlídat
- k D 4 a tobě upletu nový svetr z něčeho, co máš
ráda.
- D 4 k D 3: Tak mi upleť svetr ze spagetů, ty já mám nej-
raději.
- D 2 A Kateřinka šla bruslit a každý se divil, jaký
to ^{ma} zvláštní svetr, kdekdó chtěl ochutnat, ale
Kateřinka řekla:
- D 4 imaginárním dětem kolem sebe, jakoby je odháněla:
Totak, abyste mi snědli rukáv, už takhle je
v něm zima.
- D 2 A opravdu, spagety brzy vystýdnou, Kateřinka
dostala rýmu, doma si vypila horký čaj, dala
svetr do skříně a šla spát.
- D 1 Ale představte si, ráno nemohla svetr najít,
ve skříni byl jen ten červený a Kateřinka
na něj spustila:
- D 4 hubuje: Kde je můj nový svetr, přiznej se, cos mu
udělal ?
- D 1 A běžela do kuchyně a volala:
- D 4 žaluje: Maminko, ten ošklivý hlídací svetr mi 'snědl
můj nový svetr ze spagetů !

-
- D 3 k D 4 káravě: To je ale tvoje chyba, Kateřinko, neměla jsi ho dávat do skříně, když jsi věděla o červeném svetru, co je zač.
- D 1 A šla ke skříně a řekla:
- D 3 k D 2 jako na pejska, když něco provede:
To se dělá, co ?
- D 1 A červený svetr se začervenál a řekl:
- D 2 k D 3: Promiňte, ale měl jsem už takový hlad, že mi přišly vhod i studené spagety. Ale mohu vás potěšit sdělením, že když se najím, nekoušu, raďte mě pohladit, uvidíte.
- D 4 k D 2: Jenom jestli nelžeš,
- D 1 řekla Kateřinka a zkusila ho pohladit, ale červený svetr opravdu nekousal, byl měkounký a huňatý a Kateřinka si jej oblékla a bylo jí krásně. A tak každý den u snídani krmila Kateřinka červený svetr drobečky z rohlíků a červený svetr byl tlustší a tlustší
- D 2 a čím byl tlustší, tím víc hřál,
- D 1 a Kateřinka v něm mohla bruslit od rána do večera.

Miloš MAOUREK

ŽIRAFÁ

Když chodila žirafa ještě do školy, mívala jedničku z počtů i ze čtení, ale z tělocviku měla pokaždé pětku, protože neuměla udělat kotrmelec, ať dělala, co dělala, kotrmelec udělat

nemohla, byla z toho celá nešťastná, kdekdo jí radil, to musíš takhle a pak takhle, koukej, jak je to jednoduché, ale žirafě se to nikdy nepodařilo, nevěděla, co má dělat s krkem, a paní učitelka jí říkala, žirafo, žirafo, ty jsi ale nemehlo, to bude pěkné vysvědčení, co tomu řeknou páni rodiče, a žirafa velice plakala, a kdo šel náhodou kolem, myslel, že prší, a když byl konec školního roku a rozdávalo se vysvědčení, žirafa měla opravdu pětku z tělocviku a plakala ještě víc než posledně, a když přišla domů, ptal se jí tatínek s maminkou, co se jí vlastně stalo, a žirafa se přiznala, že má pětku z tělocviku, a maminka s tatínkem neříkali nic, šli do vedlejšího pokoje a dlouho se tam radili, a když se vrátili, nesli svá stará školní vysvědčení, a když si je malá žirafa prohlédla, našla tam pětky z tělocviku.

Miloš MACOUREK

ZEBRA

Zebra je vzácné zvíře a každým rokem je vzácnější a vzácnější a nedivte se, zeber je čím dál méně, stávají se z nich obyčejní koně, hnědí nebo černí, zeber je čím dál méně, a jak by nebylo, pruhovaná trička nejsou k dostání, taková stará zebra jde s dcerami do obchodu, říká prodavače, dvoje trička pro tyhle zebry, ale prodavačka říká, lituji, zeptejte se za čtrnáct dnů, snad nějaká přijdou, ale trička nejdu a nejsou, kdo má pořádek běhat po obchodech, a zebry dospívají, nemohou chodit jen tak, a tak si nakonec koupí nějaký obyčejný hnědý nebo černý svetřík s dlouhými rukávy, obyčejný svetřík, jaký nosí hnědí nebo černí koně, a pak se divte, že zeber ubývá.

Miloš MACOUREK

S L O N

Docela malé uši nejsou k ničemu, kdo má moc malé uši, neslyší skoro nic a ani neví, jestli mu jdou náramkové hodinky. Ale moc velké uši nejsou také nic příjemného. Sloni mají ohromné uši a neřekli byste, jaké s tím mají trápení. Když jsou sloni ještě maličcí, mají uši skoro jako vy. Slyší z dálky hvízdát vlak a zblízka čmeláka, slyší zpívat ptáky a bubnovat déšť, slyší to všechno a nepřipadá jim to nijak zvláštní. A také, co je na tom zvláštního ? Ale sloni rostou, mají uši větší a větší a slyší čím dál víc věcí. Zpočátku je to baví, a říkají si sami mezi sebou, slyšels, jak spadla omítka ? Kde to mohlo být, tady přece žádné zdi nejsou. To víte, že maličcí sloni závidí větším slonům, že slyší tolik věcí, a těší se, až vyrostou. Ale starší sloni rostou a rostou, začínají mít uši jako malé náměstí a slyší tolik věcí, že se to nedá spočítat. Jdou třeba dva velicí sloni vysokou trávou, daleko široko se nic nepohne, maličkému slonu by se zdálo, že je všude úplné ticho, ale dva velicí sloni slyší hluk, slyší všechno možné, slyší kdesi v dálce bouchání dveří a křik na chodbě, rány z pušek, volání kamelotů, saxofon a výkřiky a smích a třeskot skla a rány na dveře a dvacet sirén, slyší to všechno na své procházce vysokou trávou, kde se široko daleko nic nepohne, chtěli by si něco povídat ti dva sloni, ale nemohou, nerozumí vlastnímu slovu a myslí si, tohle přece nelze snést, a běží si koupit vatu do uší, ale kde vzít tolik vaty do obrovských uší, slonů je hodně a vaty málo, to by se na světě nemohlo vyrábět nic než vata do uší, a sloni čím jsou starší, tím jsou zuřivější, nepřál bych vám potkat starého zuřivého slona, poznáte ho z dálky, běží vysokou trávou, protože si myslí, že tomu uteče, ale pozná, že je to marné, a troubí svým chobotem,

dělá veliký rámus svým zdviženým chobotem, aby přehlušil aspoň na chvíli to, co už nemůže poslouchat.

Tehdy si velicí sloni přejí být malými slony, což malí sloni nikdy nepochopí.

Hermína FRANKOVÁ

C E N D O L Í N

Mám nové slovo. Cendolín ! "Když mi řekneš, co znamená, tak ti něco prímového dám," přišla za mnou Vlasta. "To je tajná řeč," odbyla jsem ji. "Lícendo, docenlín, cenlindo."

Vlasta byla namíchaná, protože neumí vymýšlet tajnou řeč. U nás ve třídě se mluví jenom jángadnengeskanganengemangámungukongol. To každý pozná. Prstovou abecedu přečte i paní učitelka. Zato tajné slovo je senzace. Člověk nesmí sám vědět, co znamená. Jinak je to obyčejné slovo ze slovníku, o kterém každý ví. Když řeknu cendolín, jsem pyšná a nedělám si u nikoho oko. Velké finty dělá Vlasta a Zmrhal. Oni vždycky zkoumají, co se velkým líbí, to se vyzkoumá docela snadno, protože velcí o tom pořád mluví, a potom dělají, jako když se jim to také zamlouvá a jako když o tom přemýšlejí doma.

Měli jsme volnou hodinu a paní učitelka se nás ptala, které slovo se nám nejvíce líbí. "Vlajka," hlásila se Vlasta. To není pravda. Vlastě se nejvíce líbí slova, která se nesmějí říkat. Umí od každého písmene jedno, od pé dvě. "Husité," řekl Zmrhal. Přitom nosí básničky jako Pidlooký Žižka, spadla mu na hlavu šiška a ještě horší pitomosti. "Televize," povídala Jandová. Ta nelže. Ona smí poslouchat i večerní programy a když je ráno ospalá, tak brečí: "Mně je nevolno z toho, že tak rychle rostu."

Potom se ptala paní učitelka mne. Zmrhal křičel: "Prosím,

jí se líbí cendolín." Těšil se, že mě převez. - "Proč se ti líbí cendolín ?" ptala se paní učitelka. "Protože může znamenat mnoho věcí," řekla jsem. Cendolín ! Cendolín může být báseň. Nesmí ji ale říkat Zmrhal, on je dojemný a hýbají se mu uši. Jandová se na něj dívá s otevřenou pusou, protože mají spolek. Nebo je cendolín jméno. Je to hrdina sirotek. Hrdinka, která má rodiče, nemůže být. Cendolín je jako semínko v květináči, o kterém se neví, co z něho vyroste. Cendolín dělá člověka tajemného. Poslouchala jsem za dveřmi a maminka říkala: "Slyšel jsi Evu ? Cendolín ! Co to může být ? Já ti řeknu, ta holka je moc vyspělá." Tatínek jí radil, aby se mnou šla k odborníkovi.

Tajemné slovo je to nejkrásnější, co může být. Jenomže se o tom nesmí mluvit. Paní učitelka to zkazila docela. Otevřela skříň a vytáhla botanický klíč. "Cendolín," řekla, "cendolín je lidový název pro jitrocel kopinatý, pamatujte si to, děti."

To se tedy povedlo. To se mi moc povedlo. A bylo mi líto, že mi docela zkazili tajné slovo, že ho mají lidé v knihách vytištěné a že mu rozumějí.

Z.K. SLABÝ

VZPOURA ELEKTRONKOVÉHO MOZKU

"Já nevím, po kom to dítě je," řekl pochmurně zasloužilý vědecký pracovník doktor Vyskočil. "Je líné, nedbalé, mdlého rozumu, neprůbojné až běda, pomalé až hanba. Plakal bych, když se na to dítě podívám." A odešel dokončit práce na novém typu elektronkového mozku, aby se na to dítě nemusel dívat. To dítě byl vytáhlý devítiletý kluk Franta, který ve škole prospíval - dá se říci průměrně. Franta se jenom zašklebil a odešel lepit nové eskymácké poštovní známky do alba.

"Jsem líný," opakoval si potěšeně, "nedbalý, mdlého rozumu,

neprůbojný až běda, pomalý až hanba. Ale s mou sbírkou známek nemůže hned tak někdo soutěžit."

Franta měl pravdu jen potud, že jeho album bylo opravdu plné cenných známek z celého světa. Dále měl pravdu v tom, že byl líný a nedbalý - ovšem pouze ve škole. Jinak však už od dětství jedl vtipnou kaši, jak si brzy dokážeme. Jenomže ruku na srdce: vtipná kaše není všechno. Vtipná kaše tě nenaučí ani počty ani jazyk mateřský. A Franta se vůbec neučil. A přece od jistého dne začal dostávat samé jedničky ...

Nový typ elektronkového mozku, který sestrojil profesor doktor Vyskočil, se vešel do malého kufříku. Vyskočilův přístroj dovedl okamžitě odpovědět na každou otázku. Udělal jenom cvak-cvak a vyplivl lísteček s odpovědí. Elektronkový mozek zmizel jednoho dne z profesorovy laboratoře. Profesor doktor Vyskočil to nezpozoroval, protože byl právě ve velikém cizím městě na vědeckém zasedání. Právě od toho dne začal Franta odpovídat na všechny otázky na jedničku.

"No vidíš, Vyskočile," pochvaloval si žák učitel. "Jak se trochu učíš, umíš všechno na výbornou. Ale necvakej pořád tou lavicí." Franta ovšem lavicí necvakal, cvakal elektronkový mozek, který odpovídal, jen se z něho kouřilo. Frantova žákovská knížka se plnila jedničkami. Frantova pravá ruka se prodloužila o dva centimetry, jak se pořád hlásil. Jenomže vtipná kaše ... /ale to už jsme vlastně říkali/. A tak přišel i Frantův černý den.

První hodina: "Vyskočile, kolik je třikrát patnáct ?"

Cvak-cvak. "Tisíc pět set osmdesát tři." První pětka.

Druhá hodina: "Vyskočile, jaká i se píší ve slově rytíř ?"

Cvak-cvak. "První měkké a druhé obojetné." Druhá pětka.

Třetí hodina: "Vyskočile, jaké je hlavní město Polské lidové republiky ?" Cvak-cvak. "Venezuela." /Franta už byl tak poptený, že nevěděl, co říká./ Třetí pětka.

Čtvrtá hodina: "Vyskočile, teď něco velice lehkého: jaké zvuky vydává kapr ?" Cvak-cvak. "Kapr dělá haf, haf." "Cože ?" Nové zacvakání. "Ne, já jsem se spletl. Vlastně dělá zvuk mňau, mňau."

"Ty si ze mne děláš legraci, Vyskočile !" "Nedělám, sou-
druhu učiteli, mně jenom vynechává mozek," odpovídá Franta plač-
ky. "To vidím," tváří se učitel přísně. "Dám ti poslední možnost:
kolik nohou má štika ?"

Cvak-cvak. "Tři." "Přestaň s těmi žerty !" křičí rozčilený
učitel.

"Vážně tři," dušuje se Franta. "Mozek mi to napsal." A uka-
zuje lísteček.

"Ty si píšeš s mozkiem ?" ptá se učitel a opatrně sahá Fran-
tovi na čelo, nemá-li horečku. "Ale ne se svým mozkiem," přiznává
Franta. "S tím elektronkovým." A vytahuje kufřík z lavice.

Učitel už ví, na čem je. Ovšem dílo profesora Vyskočila,
o kterém psaly noviny na celém světě. Rázem pochopil, kde se na-
jednou vzaly Frantovy jedničky.

"Víš co, Franto ?" říká tiše. "Optej se svého mozku, proč
ti dnes tak špatně napovídal." Franta se ptá, stroj udělá cvak-
cvak a vypadne lísteček. "Protože už mě omrzelo dřít se na le-
nocha."

Když se profesor doktor Vyskočil vrátil druhý den ze zase-
dání, našel elektronkový mozek ve své laboratoři.

Pozorně se na něj zadíval a pak si zabručel: "Nevím, ale
kdyby to nebyl jenom stroj, řekl bych, že se usmívá."

Petr LHOTA

S E S T R A

...se jí divím. Dost se jí teda divím. V takovém lijáku se štrapacírovat až do velkoprodejný. Jako by si máma nemohla vzpomenout na všechno najednou. Napřed: Kupte jenom zet pé /rozuměj základní potraviny, to znamená chleba, máslo, vejce a zdraví sílu najdeš v syru/, všechno mám doma. Pak se dá do průtrže, že by se potopila i archa Noemova, a ona musí mít prášek do pečiva. Jako by se nedalo žít bez prášku do pečiva. A Pavluška, miláček rodiny hned: "Maminko, já tam skočím."

A vyvine se pravidelný dialog: "Proč ty, proč by nemohla jít Jana ?" "Ale já jsem hned zpátky, mami." - "Tak si vem šlupku, ať nezmokneš. A deštník. A přezůvky." "Já poběžím mezi kapkama, mami."

Mezi kapkama, pch. Dělá ze sebe vzorné dítě. Všecko žere. Mámu, Pionýra, školu, přírodu, muziku. Vážně. Pavla je úplný napucánek ochoty. Utírá nádoby /ráda/, dělá doma úkoly /ráda/, sbírá starý papír /ráda/, chlubí se vysvědčením /ráda/. Je o dva roky mladší než já a myslí si, že je napěchovaná moudrostí a líbezností jak sklenice hořčicí. Dobře, ať ! Jenomže já jsem hned ta líná, neochotná, sobecká, hloupá. Je to problém, mít takovou sestru. Jako bych nemohla být jedináček.

"Proč jdeš zase s popelem, Pavlo ?" Jak to slyším, hned mě začnou bolet zuby. Lehnu si na gauč a plánuju pomstu. - "Jano, co z tebe bude ! Je ti čtrnáct let, pochop to, věčně se nemůžeš flákat." - To táta. Kouká na mne zpytavě jak věštírna delfská. A já mlčím, dělám, že se mne to netýká, že je mi to putna. "Nemáš mi co říct ?" - Ne, tati, nemám, oněměla jsem. Jsem prostě vyvrhel, stačí vám to ? To si samozřejmě jenom myslím, něco takového vyžbleptnout, tak se přežene domovem tor-

nádo. Nestačí jim to. "Krk si bude mít kdo ?" Jen ať si ho ume-
je Pavla. Dvakrát, jednou i za mne. A bude to. Kdyby aspoň
jednou přinesla kuli. Nebo čtyru. Kdepak, ona musí mít vždycky
vyznamenání. Kdyby rozbila lustr. Nebo aspoň skleničku, od hoř-
čice. Ale ne, to čeká vždycky jenom na mne. "Máš obě ruce levý."
A je to. Jdu mlčet na gauč. Hned jdou za mnou: Musíš koukat do
pitoma ? Podívej se na Pavlu, ta ani chvíli nezahlí. Nemám
Pavlu ráda. Ne, nemám. Řeknete: Je to tvoje sestra. Hm. Kdyby
vám dávali dnes a denně sestru za příklad, taky by se vám za-
dřela. Jako tříška. Jak o Pavle někdo mluví, hned cuknu kout-
kem. Ani si to neuvědomuju, ale cuknu. A táta s mámou hned
hartusí: "Nedělej grimasy." - "Nedělám, to samo."

Nejhorší je, když se sejde příbuzenstvo. To je pořád,
Pavluško sem, Pavluško tam, a co ty, Jano, už ses polepšila ?
Co z tebe bude ? Metařka, soudruzi, metařka. Buď honit s koště-
tem žluté lístečky po chodnících a prázdné krabičky od lip. A
budu zametat psí hovínka. To bude prima. Nikdo mi nebude říkat:
Ale Pavla drží to koště líp než ty, jenom se na ni podívej ...

Ba ne, nejhorší je, že mi vždycky zakážou biják, když ně-
co provedu. A já vždycky něco provedu, i když nechci. Pak ne-
smím do kina. A když náhodou smím, jsem v sedmém nebi. Sedím na
židli jako přibitá a jsem všema postavama najednou. Jenže přij-
du domů a táta spustí : "Už ses nakoukala dost na obrázky, teď
se do něčeho pusť. Vyluxuj koberec, nebo oškrábej brambory. Po-
dívej se na Pavlu, co už všechno udělala." V ten moment mne pře-
leje horko a zima a nejraději bych udělala na celej svět dlou-
hý nos.

Tak jenom sním, že mne naši jednou na tři dni zavřou do
biografu a přikážou promítačovi, aby mi pořád, ve dne v noci,
pouštěl filmy. A pak bych přišla domů a táta se usmál a řekl:
"Jak se ti to líbilo, Janičko ?" A aby přesně při té větě Pavla
rozbila skleněný džbánec, co s ním lítá pro pivo rychlostí

mercedesky. Pak... Pak bych ji možná měla docela ráda. Jako sestru.

Jiří SUCHÝ

N Á Z O R

Aby bylo jasno - nejsem proti hudbě. Hudba se jednou mění, proti tomu už se nedá nic dělat. Ovšem hudba ! Ne džes !

Tedy nemám nic proti džezu. Je to veselé, radostné ... Má to své tradice - Ježek, černoši a tak dál. Ale přece jenom je to pro divochové ! Nekulturní, jedny. Otupuje to cit mladého člověka pro krásno. Je to kravál, kdežto krásno je vždycky potichu. Tedy vždycky ne, ale často ! Například Poem ... Poem ... Člověk má přitom až slzy v očích a najednou vidí ... hory ... lesy ... lučiny ... pastejře ... prvního, druhého, třetího, stádo pastejřů ... a nad tím vším zapadá slunce jako by se nechumelilo. Proč je to taková krása ? Protože je to potichu a převládají šmytce !

Tedy existuje jistě taky hudba, která je nahlas a přesto je umělecká. Krásným dokladem toho je - kdo ? No, nebojme se říci - takový Beethoven. Je to hodně nahlas, dokonce i forte, ale přesto je to krása. To je právě tím, že Beethoven si dovedl vážit šmytce.

A dneska ? Saxofon. Nic než saxofon. Copak je možné dělat kulturu saxofonem ? Vždyť je to ohnuté. Já to viděl na vlastní oči. Ne že bych měl něco proti saxofonu. Umění to jistě je, to ano. Jenom těch klapků co to má. Ale poezie jako by z toho vyprchala. Mladým se jistě saxofon líbí. Je to legrace, radost, povyražení ... Ale měly by si ty mladší ročníky uvědomit, že všechno má své meze. Taky jsem býval mladý, ale věděl jsem kdy přestat.

Taky jsem míval rád... tanga... valčíky... dupáky ...
zkrátka džez ! Jednou jsem si dokonce půjčil gramofon. To ještě
bejvaly dobrý gramofony. Měl dva žlábký na jehly: jeden na no-
vý a jeden na ohraný. A to když se víc pilo, tak se potom nevě-
dělo, ze kterýho se bralo a do kterýho se zahazovalo, a tak se
hrálo jednou z toho a jednou z toho a bylo to.

Jednou v noci na mne přišel soused, že spí vedle v kuchy-
ni a že ho ten kravál budí. Tak jsem mu řekl, ať odpočívá v
pokoji a neotravuje. Hehehe. Já se nedal, kdepak já !

Jiří SUCHÝ

Z DENÍKU PRAKTICKÉ DÍVKY ZUZANY

Češtinář v nás chtěl vypěstovat smysl pro poezii, a tak
se mě dnes zeptal, co bych dělala, kdybych měla křídla. Pravi-
la jsem, že bych lítala. Zeptal se kam. Do školy ... domů ...
Hm - A co takhle do cizích krajin, to bys nechtěla létat ?
Snést se v překrásné zahradě a dýchat vůni exotické květeny ?
- No třeba. A vzlétnout ke hvězdám a perutí se dotknout samot-
né Luny ? - Já nevím, snad jo.

Češtinář vzdychl a pak se mě zeptal, co bych dělala, kdy-
bych byla labutí. Odpověděla jsem pohotově: To, co by dělaly
ostatní labutě. Zesmutněl. Nemáš ani špetku citu pro poezii.
Zkus mně položit nějakou otázku ! Uvidíš, co to je poezie. No,
jen mi polož otázku !

Chvilku jsem zauvažovala a pak jsem pravila: Co budete
dělat, až vás dají do penze ?

x x x x

Každý člověk je občas trochu líný. I já. Dokonce si někdy
přeji, abych byla natahovač a ztratil se ode mne klíček. Ve

škole mi říkají, že jsem chytrá, ale ne pilná. Při této výtce víří v mé sklopené hlavě trestuhodná myšlenka: Chytrá, ale ne pilná, je koneckonců lepší než naopak. Jednou si mne vzal profesor stranou a pravil mi: Proč tolik zanedbáváš své povinnosti ? - Nevěděla jsem co odpovědět. Zanedbávala jsem své povinnosti naprosto bezděčně, nikdy jsem neuvažovala proč. A profesor naléhal: Proč zanedbáváš své povinnosti, se tě táží ! Věděla jsem, že musím odpovědět. Jenže co ? Chtěla jsem sice říct, že z nedbalosti, ale připadá mi to nesmírně hloupé a tupé. Z nedbalosti. - Radši jsem mlčela. A pan profesor pravil : Tak ty nevíš, proč zanedbáváš své povinnosti ? Tak já ti to řeknu: Z nedbalosti !

x x x x

Kdo má rád včely, ten je úl !

Včela - totiž včera jsem dostala žihadlo. Do nohy. Říká se, že včela bodá jenom v sebeobraně, ale není to ani trochu pravda. Na mou duši. Já si jí vůbec nevšímalá. Asi si mne s někým spletla.

Ve škole nám říkali, že když se včela na něco vybodne, musí zemřít. Proto jsou asi včely symbolem pracovitosti.

x x x x

Tak jsem byla v divadle. Na Hamletovi. Princové jsou výborná věc třeba v pohádkách, ale jakmile obživnou, je to průšvih. Tolik pesimismu ! Já se tomu Hamletovi dívám, vždyť to byl docela inteligentní chlap. - No - on měl pech, to je fakt.

A zase na druhý straně, řekl tam plno hezkých věcí, to se musí uznat. Škoda jenom, že byl princ a musil mluvit vznešeně. Kdyby nebyl princ, tak by mu možná rozumělo víc obyčejných lidí a spíš by mu někdo helfnul. Já pro něj chtěla něco udělat, a tak jsem začala překládat, jak by to měl říkat, aby mu lidé rozuměli:

Žít nebo nežít - vo to tady kráčí:

Jestli má člověk nastavovat záda,
když nakrknutej osud do nich buší,
anebo se jednou konečně naštvat,
vzít flintu a říct: dost ! A umřít - spát
nic víc - a vědět, že tím už to hasne,
všechny ty nerváky, všechny ty trable,
který má člověk. To by bylo žrádlo,
kdyby to vyšlo. Umřít - spát -
spát. Jo a co sny ? To je právě vono:
kdo ví, co by se mi mohlo zdát,
až usnu, zkrátka až jako bude po mně,
to, to jeotrava, že člověk neví,
a proto radši žije do zblbnutí.

Tak takhle by to asi řekl Hamlet, kdyby nebyl princ.

x x x x

Náš soused - pan Lébr - hrává na čelo. Hraje krásně. Dovede prý na čelo plakat i jásat, vyprávět i zpívat. Dovede dokonce i líbat na čelo, ale to si dovolil jen jednou. Ale docela ráda ho poslouchám.

Hraje vždycky, když manželka odejde večer trhat lístky do biografu. Ona totiž nemá ráda hudbu. Pan Lébr hraje jenom tajně, od té doby, co ho manželka udeřila čelem v zad. Čelo je přece jenom daleko příjemnější než vysavač paní Lébrové. Je to přístroj z roku řůnf. Její babička už ho kdysi chtěla dát modernizovat, ale Křížík jí to tenkrát rozmluvil, že už to nestojí za to.

Paní Laubová obden víří prach svých peršanů s pocitem, že luxuje. A každý rok dvanáctého srpna ve čtyři hodiny ráno zapíná ten aparát, protože toho dne má pan Laube schůzku s kamarádem z vojny a domů se vrací po zvuku. Takže Laubovi mají nejen lux, ale i maják.

Další zvuky, na které jsme si v našem domě museli zvyknout, vyluzuje Helenka na piano. Když něco provede, musí cvičit za trest, a proto všichni nájemníci stále apelují na Helenku, aby byla hodná.

Helenka se mi nedávno svěřila : když bude zlobit, bude z ní klavírní virtuos, ale když bude hodná, stane se fickou. Její tetička je ficka a nosí domů moučníky. Ptala jsem se Helenky, co má radši - jestli hudbu nebo moučníky. Řekla mi, že má nejraději, když jí moučník a někdo k tomu hraje, a to že má právě ta tetička ficka. Jí moučník a slyší z dálky dámskou kapelu.

Jednou za čas volává paní Milerová o pomoc. Manžel ji totiž škrtívá skrz nevěru. A paní Milerová potom chodí a ukazuje na krku devět modřin, protože panu Milerovi chybí prst.

Kdybych měla víc času, sepsala bych paměti holky z paneláku. Měla by to být povinná četba budoucích architektů.

x x x x

Byly jsme se školou na koncertě- tam vám zpívalo učitelů. Ani jsem netušila, že jich tolik je. No - možná, že byl mezi nimi sem tam nějaký školník.

Zpívali krásně, ale řeknu vám, nebyl to ten rytmus, co mám ráda. Doma mi řekli, že mi klasika nevoní, ale není to pravda. Každá hudba voní, jenomže každá jinak.

Menuet voní jako francouzský parfém, blues voní modře, polka jako vepřová a twist jako brilantina Cliffa Richarda.

To jsem si všechno vymyslela sama, na mou duši.

Jenom jedno jsem se dočetla: že národní písně vonějí jako luční květ.

x x x x

Náš dům je jako jedna rodina. Všecko o sobě víme, nic se neutají. Spíš naopak. V přízemí bydlí správce, jmenuje se:

Chmelař. Loni v zimě, když šel ráno sypat sníh, zjistil, že mu někdo zlomil násadu u lopatky na písek. Šel domů a řekl to ženě.

V mezaninu zaslechla slečna Cíznerová, že někdo zlomil panu Chmelařovi něco u lopatky, a usoudila, že by to mohlo být jediné žebro. Zpráva letěla po domě a každý cítil potřebu si ji trochu vylepšit.

Panu Vilímovi se doneslo, že pan správce má zlomené žebro, neboť byl přepaden dvěma opilci.

Fáma narůstala.

Nakonec se donesla panu profesorovi Říčařovi v šestém patře, že prý pan Chmelař šel ráno sypat chodník a vtom šli na protějším chodníku dva opilci. Začali si dělat legraci z toho, jakou má pan Chmelař čepici. Pan Chmelař se prý rozčilil a začal je koulovat. To ale neměl dělat. Opilci přiskočili k panu Chmelařovi a ten jeden ho vyzval, aby si klekl na chodník. Pan Chmelař neposlechl a začal se tvářit vzpurně. To opilce popudilo a nařídil panu Chmelařovi aby se okamžitě svlíkl, nebo že bude zle.

Ten jeden vzal panu Chmelařovi čepici a utrl mu kšilt. Pan Chmelař poznal, že je zle, a tak začal couvat. A právě na to zlosynové čekali. Dokud stál pan Chmelař na posypaném, tak si netroufali. Jakmile se ale ocitl mimo písek a neměl pevnou půdu pod nohama, vrhli se na něj a povalili ho. Chudák pan Chmelař si zlomil dvě žebra pod pravou lopatkou a vymkl si ruku.

Pan Laube okamžitě organizoval sbírku a poslal panu Chmelařovi kytici. Když mu ji přinesli, spravoval pan Chmelař zrovna násadu u lopatky a tak ji přijala manželka. A protože měl pan Chmelař toho dne svátek, tak se tomu vůbec nedivil.

Jiří SUCHÝ

PŘÍBĚH S REVIZOREM

Jel jsem s jednou malou holčičkou a chlapečkem v tramvaji. Holčička patřila sousedce, chlapeček sestřenici a tramvaj Dopravnímu podniku. Holčička se jmenovala Jana a nebyly jí čtyři. Chlapečkovi bylo šest a jmenoval se Odon, což sestřenici vyčítá dodnes celé příbuzenstvo. Holčička měla růžový kabát, chlapeček žádný. Tramvaj byla červená. Bylo to v Praze.

Průvodčí nám za levný peníz přenechal jízdenky. Jeden velký a jeden dětský. Jana dosud nedosáhla věku, kdy má člověk právo zakoupit si jízdenku. Dostala však proštípanou kartičku, která je připevněna k jednomu každému bloku a je určena malým dětem.

Mám ve zvyku dělat dětem radost. Dal jsem proto Odonovi velký lístek a sám jsem si ponechal dětský s oním potupným modrým pruhem. Odon byl velice hrdý a velký lístek držel stále nápadně nenápadně.

Když přišel revizor, byl jsem zabrán s dětmi do zajímavé debaty, odkud se vlastně bere vítr. Věděl jsem, že vítr je proudící vzduch, ale kdo s ním proudí nebo dokonce proč proudí, jsem dost dobře nedovedl vysvětlit. Revizor mě vytrhl z rozpaků. Měl hubertus a jmenoval se Gogol. Podal jsem mu lístek. Ten dětský, co jsem držel v ruce.

Revizor se nedůvěřivě podíval na jízdenku, pak na mne, pak opět na jízdenku a otázal se : "Kolik je vám let ?" "Dvacet pět." Revizor se znovu nedůvěřivě podíval na mne a pak na jízdenku. Pochopil jsem. "Jedete na dětský lístek, pane," pravil revizor. "Oklamal jste průvodčího." Revizor po mně žádal deset korun. Vzal jsem proto Odonovi velký lístek, revizor mě však zadržel.

"Nebrat dítěti jeho lístek !" pravil a vzal mu jej sám. Míra jeho trpělivosti byla v ten okamžik dovršena. "Kolik je vám let ?" zeptal se Odon.

Odonovi s velkým lístkem stouplo sebevědomí a odpovéděl, že třicet. Ani při tom nemrkl. Revizor byl spokojen, ale jen na okamžik. Když vracel Odonovi lístek, pojala ho nedůvěra. Vy-
křikl "Kolik ?" Odon se rozplakal. Bylo jasné, že skutečný třicátník by reagoval na revizorův nájezd poněkud jinak. "Vám není třicet, vám je sedm !" pravil revizor "a dostanu deset korun." Chtěl jsem věc přivést na pravou míru, a tak jsem se pokusil vysvětlit revizorovi, že si s Ododem lístky vyměníme a vše bude v pořádku. Revizor se mně ovšem vysmál a pravil, že tak daleko jsme to ještě nepřivedli, aby si pasažéři v přítomnosti revizora směli podstrkovat jízdenky mezi sebou. To že by se taky mohlo stát, že by celá tramvaj jela na jediný lístek. Nebudu věc protahovat. Na stanici SNB mi vysvětlili, že ublížím-li revizorovi, který je ve službě, je to větší přečin, než kdyby se tak stalo mimo službu.

Jiří SUCHÝ

NA NAŠÍ ZAHRÁDCE STÁVAL TRPASLÍK

Byla to keramika a jmenoval se Josef. Stál mezi maceškami a tím zdobil záhon. Nikdo mu to nezazlíval, zatímco mne, když jsem jako dítě vstoupil do záhonu, bili. Nesl jsem tuto křivdu těžce a v duchu jsem přísahal, že až budu velký, stanu se trpaslíkem a postavím se přímo do záhonu s maceškami.

Lidé obvykle na svá dětská předsevzetí zapomínají, ale já ne. Pocit křivdy byl příliš veliký. A tak, když mi bylo dvacet, nechal jsem si narůst plnovous a nakoupil jsem

barevných látek. Pak jsem zašel ke krejčímu. "Chci si nechat ušít oblek," pravil jsem. Dokud jsem nerozbalil látky, jednal se mnou krejčí jako s normálním zákazníkem. Po rozbalení se vše změnilo. Se skelným zrakem mi podal krejčí módní žurnál. "Ne, prosím. Potřebuji oblek, jaký nosí trpaslíci. To znamená: žlutý kabát s páskem, červené kalhoty jakoby pumpky a zelenou špičatou čapku." Za čtrnáct dní jsem přišel na zkoušku. Oblek padl výborně. Bylo sice nutno utrhnout fazónu a rukáv, zato čepice už byla hotová. Za týden jsem si šel pro oblek. Doma jsem se před zrcadlem ustrojil. Vypadal jsem skvěle. Pak jsem se odebral do parku. Cestou se ke mně přidávali lidé, takže do parku už došel slušný průvod. Zamířil jsem k záhonu. Postavil jsem se uprostřed a hleděl jsem na lidi. Lidi hleděli na mne. V davu to vřelo. Pojednou se do popředí protlačil zavalitý muž.

"Jste snad trpaslík, nebo co ?" Ostatní lidé přitakávali. Zavalitý muž na mě houkl: "Okamžitě se rozejděte." Nějaká hysterická ženská zaječela: "Polejte ho vodou, polejte ho vodou ..." Nemám rád hysterické ženy, které by nejraději každého hned polévaly vodou, a proto jsem se ozval: "Paní, neječte !" Neklidný stařík se obrátil se zábleskem zloby v oku k davu s dotazem : "Já po něm hodím, jo ?" Dav s mručením souhlasil a stařík sebral se země kamínek a rozehnal se. Zavrával a upadl, aniž vůbec hodil. V ten okamžik se objevil strážník. "Porazil starce," hlásil nějaký ochotný muž. "Tamten na záhonu porazil starce !" "A vypadá jako trpaslík," přisadila si hysterická žena.

Ozvalo se zoufalé zaječení, neboť někdo v davu šlápl starci na ruku. Strážník klidným krokem vstoupil do záhonu. Hysterická žena vyzvala několikrát strážníka, aby mne polil vodou. Uprostřed davu se začali dva muži fackovat. Nějaké dítě začalo křičet, že mě chce. Strážník mě požádal o průkaz. Doklady jsem měl v pořádku. Několik chuligánů začalo pískat. Do popředí se prodrál mladý chlapec a začal se po mně pitvořit. Jeho troufalost rostla. Začal mě tahat za kabát. Dal jsem mu pohlavek. To vyprovokovalo

jakousi paní, která jménem všech matek protestovala proti týrá-
ní dětí. Kluk za jejími zády dělal směšné obličejy. To ale už
tu byl druhý strážník, radikálnější. Nařídil, abych okamžitě
šel s ním. Šel jsem tedy ve svém trpasličím oděvu, obklopen
dvěma příslušníky Veřejné bezpečnosti a sledován davem. Začalo
pršet. Někdo vzadu nadával, že jsem si mohl vybrat lepší poča-
sí. Lidé se vykláněli z oken a vybíhali z obchodů.

Pak se zase vyjasnilo a proti nám z vedlejší ulice vyrazil
shluk lidí velmi pestře oblečených. První z nich si vesele má-
val červeným deštníkem. Měl modrý kabát a holínky. Strážník po
levici se proti tomuto průvodu rozběhl, ale druhý ho zarazil.
"To jsou baráčníci, ti to mají dovoleno!" Bylo mně smutno. V
tom okamžiku mě někdo z baráčnického průvodu zahlédl a sousedé,
tetičky, pantatínkové a strýčkové začali nadšeně mávat. Odpoví-
dal jsem na jejich pozdravy. Moji strážníci si něco zašeptali
a pak jeden z nich pravil: "Tak běžte !"

Průvod baráčníků mne vstřebal do sebe. Měl jsem docela
dobrou náladu a tak jsem začal hopsat. Lidé, kteří byli v parku
mými nepřáteli, začali se docela sympaticky usmívat a zlobný
stařík, kterému zatím někdo pomohl na nohy, dokonce křičel
nazdar.

Od té doby nesmím chybět v žádném průvodu naší obce.

ZDARMA